

JYRSIJÄT

CHINCHILLA (CHINCHILLA LANIGER/BREVICAUDATA)

Luonnossa esiintyy kaksi chinchilla-lajia. Chinchilla laniger asuu Andien ylängöillä Chilessä 3000–4000 metrin korkeudessa. Se on luonnonvaraisena lajina uhanalainen ja niitä on vain pienillä yksittäisillä alueilla. Toinen laji, Chinchilla brevicaudata asuu Argentiinan, Chilen ja Perun muodostamalla alueella melko yleisesti. Lemmikkeinä pidettävät chinchillat ovat näiden kahden lajin risteytys.

Chinchilla on jyrsijä. Luonteenomaisia piirteitä ovat pitkät takajalat, pyöreä kehon muoto, hyvin tiheä turkki, suuret korvat, pitkä tuntosarvet ja oravaa muistuttava häntä. Pitkähäntäinen Chinchilla lanigera on lemmikinä yleisempi kuin lyhythäntäinen brevicaudata.

Chinchilloilla on suuri luonne ja yksilöllinen temperamentti ja ne ovat älykkäitä ja viehättäviä eläimiä jotka yleensä sitoutuvat omistajiinsa kiinteästi. Ne ovat hyvin energisiä, ympäristöstään kiinnostuneita eläimiä joiden leikkiminen ja puuhastelu tarjoaa paljon viihdyttävää seurattavaa. Chinchillat ovat yöaktiivisia eläimiä.

Chinchillat sopivat hyvin lemmikeiksi sillä ne ovat siistejä ja haisevat hyvin vähän, eivät juurikaan pure ja niitä on suhteellisen helppo hoitaa.

Turkin hoidon kannalta hiekkakylvyt ovat välttämättömiä ja mieluiten chinchillan tulisikin antaa kylpeä vähintään 30 minuuttia joka päivä. Liiallinen kylpeminen tai jatkuvasti saatavilla oleva hiekkakylpy ei ole suositeltavaa.

Perustietoja

Elinikä: 9–17+ vuotta

Ruumiinpaino: uros 400–500 g, naaras 450–700 g

Hännän pituus: 7–15 cm

Veden tarve: 10–20 ml päivässä

Ruuan tarve: 30–40 grammaa päivässä

Sopiva huoneenlämpö: 10–20 °C (yli 28 °C voi olla hengenvaarallinen)

Ruumiinlämpö: 38–39 °C

Syke: 200–350 lyöntiä minuutissa

Veritilavuus: 55–65 ml/kg

Hengitystiheys: 45–80 minuutissa

Hammaskaava: 2 (I 1/1, C 0/0, PM 1/1, M 3/3)

hampaat kasvavat 6 cm vuodessa

Sukukypsyys: 7–10 kuukautta

Tiineys: 105–115 päivää (112)

Poikasten lukumäärä: 2 (jopa 5)

Syntymäpaino: 40–100 grammaa. Vastasyntyneet melko kehittyneitä, syntyvät turkki päällä

Vieroitus: 3–6 viikkoa

Sairauden merkkejä

- Kuolaa tai kosteutta leuassa
- Ripuli, löysä uloste
- Himmeä turkki
- Huonontunut ruokahalu tai ei syö ollenkaan
- Väsynyt, ei liiku
- Muuttunut uloste (pieni ja pyöreä, kova)
- Epileptiset kohtaukset

Linkit

www.chinchillayhdistys.fi

www.chinchilla.info

www.cachins.org

www.chinchilla.no

JYRSIJÄT

HAMSTERI (CRICETINAE)

Hamsterit ovat pieniä, söpöjä jyrsijöitä, jotka sopivat hyvin lemmikkieläimiksi. Varovaisella ja varmalla käsittelyllä ne myös kesyntyvät helposti. Hamsterit ovat yöaktiivisia, eivätkä yleensä pidä kovin pitkään paikallaan olemisesta. Ne voivat purra ja käyttäytyä aggressiivisesti, varsinkin pelästyessään tai liian kovakouraisen käsittelyn seurauksena. Ne voivat olla myös tavallista kiukkuisempia sairaana, tiineenä tai muiden hamstereiden seurassa.

Syyrianhamsterit ovat yksineläjiä, eikä niitä tule pidää useampaa yksilöä samassa häkissä. Monet hamsterit ovat saaneet vammoja ja haavoja kun niitä on pidetty sukukypsyyden saavuttamisen jälkeen yhdessä liian pitkään.

Pohjamateriaalina voidaan käyttää runsaasti olkipuristeita (pellettejä) tai revittyjä talouspaperiarkkeja, joita hamsterit voivat käyttää pesänrakennusmateriaalina. Kaupalliset pesäaineet (synteettinen hamsterivanu) eivät ole yhtä suositeltavia, koska niiden ohuet kuidut saattavat toisinaan kääriytyä jalan ympärille ja aiheuttaa verenkiertohäiriöitä.

Hamsterit ovat ahkeria kiipeilijöitä ja myös kaivavat pohja-ainesta tehokkaasti. Ne ovat energisiä ja aktiivisia sekä nauttivat yleensä juoksupyörästä ja tunneleista. Juoksupyörän on tärkeää olla kiinteä, hamstereiden jalat jäävät helposti pinnojen väliin, joka johtaa loukkaantumisiin.

Nuorten hamstereiden ruokana tulisi olla pellettejä, joissa on proteiinia vähintään 16 % ja rasvaa 4–5 %. Poikaset alkavat syödä kiinteää ravintoa 7–10 päivän iässä, joten ruokaa tulisi olla tarjolla jo hyvin nuoresta iästä lähtien ja ruuan on oltava sopivan kokoista. Herkkuina voi olla pieniä paloja omenaa, rusinoita tai pähkinöitä tai muita kasviksia.

Perustietoja

Paino: uros 80–130 g, naaras 95–150 g

Elinikä: 3–5 vuotta (1,5–2-vuotta vankeudessa)

Ruumiinlämpö: 38,2–39,5 °C

Veden tarve: >20 ml/100g/päivä

Ruoan tarve: >15 g/100g/päivä

Hengitystiheys: 35–135 kertaa minuutissa

Syke: 250–500 lyöntiä minuutissa

Veritilavuus: 7,8 ml/100g

Sukukypsyys: 6–10 viikkoa

Tiineys: 15–18 päivää

Poikasten lukumäärä: 5–9

Syntymäpaino: 2 grammaa

Vieroitus: 20–25 päivää

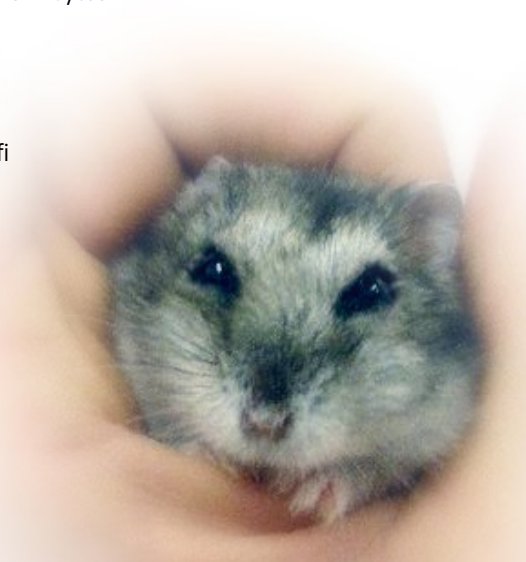
Sairauden merkkejä

- Sotkuinen tai verinen takapää
- Ripuli
- Paha haju
- Puristaa silmiä kiinni
- Laihtuminen tai huono ruokahalu
- Äkillinen aggressiivinen käytös

Linkit

www.hamsteriyhdistys.fi

www.hamsters-uk.org

JYRSIJÄT

MARSU (CAVIA PORCELLUS)

Marsut kuuluvat chinchillojen ja degujen kanssa samaan alalahkoon. Lajin alkuperä ei ole täysin selvillä, mutta luultavasti kyseessä on risteytys muutamasta läheisestä Cavia-lajista. Marsut ovat kotoisin Andien alueelta jossa niillä on useissa kulttuureissa suuri merkitys sekä ruokaeläimenä että uskonnollisissa seremonioissa. Marsuista on olemassa monta eri karvamuunnosta, lyhyt- ja pitkäkarvaista, angoraa ja roseeta, samoin kuin lukuisia eri värikuvioita.

Marsut ovat sosiaalisia eläimiä joita tulisi pitää pareittain, pienessä yhden uroksen haaremossa tai ryhmässä. On tärkeää että niillä on mahdollisuus kaivautua ja useimmat marsut pitävät siitä että niillä on oma mökki tai luola johon piiloutua. Ne vaativat paljon sosiaalista kontaktia ja hoitoa ja ne kommunikoivat useilla erilaisilla äänillä.

Marsujen elimistö ei pysty syntetisoimaan C-vitamiinia, ja ne ovat täysin riippuvaisia ravinnosta saatavasta C-vitamiinista. Niille tulisikin olla aina joko juomavedessä C-vitamiinilisä, joka tulee vaihtaa päivittäin. Hedelmät ja vihannekset kuten kiivi, appelsiini, paprika ja voikukat sisältävät runsaasti C-vitamiinia. Liian vähäinen C-vitamiinin saanti johtaa marsuilla ihon kuivumiseen ja hilseilyyn, hammasvaivoihin sekä jatkuvasti heikentyvään yleiskuntoon.

Naarasmarsujen, jotka on tarkoitettu siitoskäyttöön, tulisi saada ensimmäiset poikaset alle 9 kuukauden iässä. Tämän iän jälkeen poikimattomien naaraiden lantion alueen luut kasvavat tiiviisti yhteen, joka voi johtaa poikimisongelmiin. Ennen vuoden ikää poikineet naarat voivat yleensä tuottaa poikasia koko loppuelämänsä ajan ilman vaikeuksia.

Perustietoja

Elinikä: 4–7 vuotta

Veden tarve: 100 ml/kg/päivä

Sopiva lämpötila: 15–20 °C

Ruumiinlämpö: 38–39 °C

Syke: 240–310 lyöntiä minuutissa

Veritilavuus: 70 ml/kg

Sukukypsyys: naaraas 4–5 viikkoa, uros 8–10 viikkoa

Tiineys: 59–72 päivää (yleensä 62)

Poikasten lukumäärä: 1–13 (tavallisimmin 2–4)

Syntymäpaino: 70–100 grammaa

Vieroitus: 3 viikkoa (180 grammaa)

Sairauden merkkejä

- Hilsettä turkissa tai korvissa
- Kaljuja alueita, himmeä turkki
- Raapii
- Kuulaa tai kosteutta suun ympärillä tai leuassa
- Ei syö tai syö vähemmän
- Löysä uloste
- Märkä tai likainen peräpää
- Paha haju
- Ei ääntele
- Kyhjöttää paikallaan, ei liiku

Linkit

www.marsuyhdistys.net

www.acbaonline.com

www.aracnet.com/~seagull/Guineas

JYRSIJÄT

DEGU (OCTODON DEGUS)

Degut ovat kotoisin Andien ylängöltä ja erityisen Chilen alueella niitä pidetään maatalouden kannalta tuhoeläiminä. Niitä on käytetty lääketieteellisessä tutkimuksessa, erityisesti harmaakaihin ja diabeteksen selvittämisessä. Niiden tiedetään olevan pitkäikäisiä, sosiaalisia eläimiä, joilla on suhteellisen vähän terveysongelmia, ja tämän takia ne ovatkin lemmikiksi sopiva laji. Deguja on muutamaa tyyppiä: tavallinen degu (*Octodon degus*), rannikkodegu (*Octodon lunatus*), metsädegu (*Octodon bridgesii*) ja tyynenmerendegu (*Octodon pacificus*).

Octodontiaesuvun lajien tunnusmerkkinä on muodoltaan kahdeksikkoo muistuttavat takahampaat. Degut ovat väritykseltään useimmiten ruskeita ja karvantyvestä karvat ovat mustia. Pupillit ovat ellipsin muotoiset ja degujen virtsa on normaalisti paksua ja keltaista.

Degut ovat päiväaktiivisiä eläimiä jotka eivät nuku talviunta. Ne kaivavat usein monimutkaisia tunneliverkostoja ja kommunikoivat keskenään ja omistajien kanssa sekä äänтелеillä että kehonkielen avulla. Mikäli degut eivät saa nuorena riittävästi sosiaalisia kontakteja, niistä voi tulla aggressiivisia ja ne saattavat myös vahingoittaa itseään turhautumisen seurauksena. Ne tappelevat harvoin, ja nauttivat ihmisten kanssa olemisesta. Deguja tulee pitää aina vähintään kaksi yhdessä, yksinolo ei ole niille sopivaa.

Degut tarvitsevat suuren häkin jossa on eri tasoja, juoksupyörä, kasveja sekä mahdollisuus kaivella ja liikkua vapaasti. Degut, samoin kuin esim. chinchillat, vaativat myös hiekkakylpyä muutaman kerran viikossa turkin hoitamiseen.

Luonnossa degut syövät useita erilaisia kasveja, juuria, siemeniä, hedelmiä ja kotieläinten jätöksiä. Lemmikkinä pidettäville deguille

tarjotaan ruokana pellettejä, marsujen ruokasekoitusta sekä runsaasti heinää. Herkkuina voi antaa mm. porkkanaa, bataattia, vihanneksia, pähkinöitä tai maapähkinöitä. Paljon sokeria sisältäviä ruokia kuten hunaja, rusinat tai myslisekoitukset tulee välttää.

Perustietoja

- Elinikä:** 5–8 vuotta (jopa 10 v)
- Ruumiinlämpö:** 37.9 °C
- Ruumiinpituus:** 12,5–19,5 cm
- Hammaskaava:** 2 (I 1/1, C 0/0, P 1/1, M 3/3)
- Paino:** 170–300 grammaa
- Sukukypsyys:** 3–4 kk
- Tiineys:** 87–93 päivää
- Poikasten lukumäärä:** 1–10
- Vieroitus:** 4–6 viikkoa

Sairauden merkkejä

- Ei syö
- Harmaat silmät
- Turvonnut suu / vatsa
- Kyhjäyttää paikallaan, ei liiku
- Pitää silmiä kiinni
- Ärtynyt tai aggressiivinen käytös

Linkit

www.gerbiiliyhdistys.fi/tietoa/degut

JYRSIJÄT

ROTTA (RATTUS NORVEGICUS)

Rotat ovat hyvä lemmikkilaji, sillä ne ovat helppohoitoisia, haisevat hyvin vähän, kun häkki pidetään puhtaana ja ne purevat harvoin. Ne ovat älykkäitä eläimiä, jotka kiintyvät omistajiinsa helposti.

Rottien häkin puhtaanapito on tärkeää hengitystieongelmien välttämiseksi. Niiden virtsasta ja ulosteista tulee bakteerien aineenvaihduntatuotteena ammoniakkaa ja muita kaasuja, jotka ärsyttävät rottien hengitysteiden limakalvoja ja altistavat tulehduksille. Tietyt pohjamateriaalit voivat myös ärsyttää limakalvoja (pölyävät tai haisevat materiaalit). Kuivikkeena paras on paperimassakuivike (Toa-Lätt tai Remiss). Hakepuristeet eli pelletit ovat myös hyvä pohja-aines, sillä ne eivät pölyä tai murene ja ne on helppo pitää puhtaana. Pohjan tulee olla myös riittävän paksu (väh. 2–3 cm) imeytymisen varmistamiseksi.

Rotat ovat hämäreä eläimiä ja ovat aktiivisimmillaan aamulla ja illalla. Niillä on ominaista pitkä, hoikka keho, lyhyt turkki, pienet silmät sekä pienet, tyvestä karvattomat korvat. Urokset ovat mukavuudenhaluisempia ja naaraat aktiivisempia.

Rotilla on silmien takana rauhaset, jotka tuottavat punaista kyynelnestettä. Sairauden yhteydessä rauhaset saattavat tuottaa liikaa, jolloin luomet, kuono, korvat ja etutassut saattavat värjäytyä punaisiksi. Kyseessä ei ole verenvuoto, mutta kyynelnesteen ylituotanto voi olla merkki allaolevasta sairaudesta. Myös rotan räkä ja kuola on punaista.

Sekä lemmikki- että villirotat ovat hyvin sosiaalisia eläimiä, joita ei tulisi pitää yksinään. Niitä tulisi olla aina ryhmä, ja lisääntymisen välttämiseksi kaikkien eläinten tulisi olla samaa sukupuolta.

Etuhampailla on erittäin pitkät juuret ja ne jatkavat kasvua koko eläimen eliniän. Poskihampaat ovat sen sijaan pysyvät eivätkä kasva.

Rotat ovat kaikkiruokaisia ja sopeuttavat luonnossa ruokavalionsa lähes mihin tahansa saatavilla olevaan ravintoon. Lemmikki-

rotille on saatavilla useita kaupallisia ruokasekoituksia, jotka ovat tasapainotettua täysravintoa. Niille ei tulisi antaa kovin paljoa pähkinöitä tai siemeniä, sillä niissä on liikaa rasvaa, joka lihottaa. Tuoreita hedelmiä tai vihanneksia tulisi tarjota päivittäin.

Perustietoja

Elinikä: 1,5–2,5 vuotta

Ruumiinlämpö: 38 °C

Paino: uros 500–800 g, naaras 300–600 g

Hammaskaava: 2 (I 1/1, C 0/0, M 3/3)

Syke: 240–450 lyöntiä minuutissa

Hengitystiheys: 70–115 minuutissa

Sukukypsyys: 5 viikkoa

Tiineys: 21–23 päivää

Poikasten lukumäärä: 6–20

Syntymäpaino: 5–6 grammaa

Silmät avautuvat: 14 päivän iässä

Turkki: 1 viikko

Vieroitus: 4–5 viikkoa

Sairausten merkkejä

- Kyhmyt iholla (selässä tai vatsan alueella)
- Punainen väri kuonossa, korvissa tai etujaloissa
- Pää kallellaan tai ravistelee / rapsuttaa korvia (korvatulehdus)
- Rapsuttaa paljon
- Haavat turkissa
- Löysä uloste
- Vähentynyt liikkuminen
- Likainen takapää
- Yskiminen
- Ei syö

Linkit

www.kesyrottayhdistys.fi

